

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

19. An Principes possint statuere leges, vt Thesauri ad se pertineant. Et notatur, non obstantibus legibus Principum reseruantibus Thesaurum, posse cum, qui inuenit Thesaurum, illum subretinere ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

hinc, ſive priuato, Regibus, & Principibus. Et in hoc differunt huiusmodi venæ repetitæ in talibus locis à theſauris inuentis in eisdem locis. His omnibus affertur etiã Franc. Syluius in 2. 2. D. Th. q. 66. a. 5. concl. 8. ubi ita aſſerit: [Quæri poſſet de venis auri, argenti, aut alterius metalli. Breuiter dicimus, eas iure communi eſſe nullius, atque ad eod. id, quod inuenitur, & apprehenditur, ſeu exportatur, totum fieri occupantis, ſi fortuito fuerit inuentum, etiam in agro alieno: ſi autem de industria fuerat quaſitum in alieno fundo, ſine conſenſu domini, ſola medietas videtur eſſe inuentoris: quia ius quaerendi, & effodiendi ſolum competit domino fundi, ſtando in iure communi. Nihilominus, quia ab auctore naturæ talia videntur in commune, & publicum bonum ordinata; Princeps poteſt ſibi vindicare itas venas in utilitatem Reipublicæ, ac priuatis concedere facultatē eas quaerendi, etiam in alieno agro, modo compenſet damnum agri. Neque idem omnino iudicium eſt de illis, quod de lapideis, carbonariis, & ſimilibus, quæ pertinent ad dominum fundi, in quo reperiuntur, neque poſſunt à Principe vindicari: quia auri fodina, & alia venæ metallicæ maioris ſunt æſtimationis, quàm vt ſint propria alicuius vilis agri, magisque decet Principem, aut Magnatem, quàm plebeium quempiam. Secus de carbonariis, & lapideis.] Ita Syluius.

2. Sed Theologis iuriſconſultos coniungamus. Dico itaque cum iſtis, quod dicta in hoc Tractatu non procedunt circa mineralia, auri fodinas, argenti fodinas, vel venas cuiuſcumque metallinam huiusmodi res ſunt partes fundi, & in bonis illius, qui fundi dominus eſt, & in fructu eſſe cenſentur. l. Dinortio 8. §. Si viri. verſ. Sed ſi creti fodina. l. ſi fundus 9. ff. ſol. matr. iuncta l. item, ſi fundi 9. §. Sed ſi lapideina. l. Equiſimum 17. §. Inde eſt quaſitum. aliaſ eſt l. Si cuius 13. §. Inde ſi de uſuſi. docet Garcia de expenſ. c. 12. n. 47. & idem ipſius venditoris debent cenſeri, quia in illo minerali habet dominium, ſicut in toto fundo; & ſicut illud, quod ſuperius reſpondet ſuperficie mei fundi, cenſetur meum vſque ad caelum, l. Altius 8. C. de ſeruit. Sic etiam, quod eſt ſub fundo meo, debet cenſeri meum vſque ad inferos, vt notat Capolla de ſeruit. rutiſ. c. 12. n. 4. & in l. Iner publica §. 1. n. 10. ff. de V. S. At theſaurus diuerſam habet rationem: nam per ſe ſubſiſtit, & eſt quid ſeparatum à fundo reſpoſitum in eo cauſa custodia, & idem nihil commune habet cum ipſo fundo. §. Novatius. Ceterum vena coheret, ſolo, & ipſius pars eſt: & ita, qui dominus eſt fundi, debet cenſeri quoque dominus partis coherentis. l. Eructus 44. ff. de rei vend. vt notat Barbosa in l. 8. §. Si vir n. 22. ff. ſolui. matr. Quapropter in hoc cauſa habebit locum remedium l. 2. C. de reſcind. ſi forte minoris diſtractus fuerit fundus, quamuis tales metallorum venæ à principio ignorarentur. Hodie tamen ex l. Regni 2. tit. 2. lib. 6. recop. minæ auri, & argenti, & plumbi pertinent ad ſiccu, & regiam (vt aiunt) coronam, deductis expenſis, aliqua parte data inuentori, & domino agri; & idem minime poterunt ſupradicta obtinere, cum ad emptorem non pertineant, vt obſeruat Ramirez in l. Regia §. 26. n. 29. lit. Q. Alfarus de off. ſiſcal. gloſſ. 20. §. 6. Sixtinus de regal. lib. 2. c. 16. & alij, quos citat, & ſequitur Caſtillo de Tertis c. 41.

RESOL. XIX.

An Princeps poſſit ſtatuerē leges, vt theſauri ad ſe pertineant?

Et nouar. non obſtantibus legibus Principum reſeruantibus theſaurum, poſſe eum, qui inuenit theſaurum, illum ſubreſcinere totum, & occultare, quosque exigatur ab eo.

Et quid, ſi tamen quis inuenit theſaurum in fundo Regis, an ſtatim teneatur dimidiam partem dare Regi? Ex p. 9. tit. 3. Rel. 18.

Tom. VI.

§. 1. Negatiuam ſententiam docet Sylueſter v. Inuentum §. 3. n. 11. & Sotus lib. 5. de iuſt. g. 3. a. 3. Bartholomæus à Medina c. 14. §. 1. Ludouicus Lopez 2. p. c. 2. qui docent, talem legem non poſſe iura conſcientia à Principibus conſtitui; atque ita aſſerunt, in nulla Republica bene inſtituta talem vſum, aut conſuetudinem reperiri. Fundamentum eorum eſt: quia, quod in nullius bonis eſt, iure naturæ fit primò occupantis. Ioannes verò Caramuel putat hoc eſſe illicitum, niſi populus conſentiat: ſic enim ait in Theolog. mor. lib. 2. n. 274. [Rex, aut Magiſtratus non poteſt ſibi reſeruari dominium gemmarum in ſuis littoribus à ſubditis inuenientiarum, inuito populo (eodem proſus modo de theſauris philoſophatur.) Hæc veritas ſuaderi poteſt; primò communiffimâ, ſecundò ſpeciali ratione. Communiffima à populi libertate deſumitur, cui inuito imponi nequeunt leges, ni fuerint ad eius conſeruationem ſimpliciter, & abſolutè neceſſaria; cùmque hæc lex de gemmarum dominio non poſſit eſſe conſeruationi neceſſaria ſimpliciter, inuito populo imponi non poteſt. Ceterum, ſi aliquando contingat eſſe neceſſariam ſimpliciter, imponi poterit, & ante expreſſam acceptationem obligabit; ſed forte alio quàm obedientia titulo. At eſſe ſimpliciter neceſſaria vix poterit, ſed videtur occurrere vniciuſ caluſ, cui non dabuntur multi ſimiles. Eſto Cypro Rex à Siculorum Tyranno Dionyſio iuſtè victus, & interimendus; delenda Cyprus; inſulani perdedi. Salutem miſeris concedit Dionyſius, ſi illi Cypriorum Rex gemmas, & pretioſos omnes lapillos, qui potuerunt in oris reperiri præbeat. Et aſſero teneri victum Regem articulum hunc acceptare; poſſeque validam, & obligatotiã legem ferre, qua ſtatuat, vt omnium gemmarum in littoribus ſuis reperientiarum dominium fit Tyranni Dionyſij. Subiungo hæc legem pro illo reru ſtatu eſſe neceſſariam ſimpliciter, & acceptatione nõ egere. Specialis ratio ex vero dominio deſumitur. Quia expoſitione ſecunda conſtitit; gemas hoc modo inuentas ad inuentorem ſpectare: ergo cum Rex, aut Magiſtratus ſibi illas appropriat, vaſallum innocetẽ ſpoliat; ergo furti erit reus. Regi enim, aut Magiſtratu non eſt conceſſa expoliandi poteſtas; ſed gubernandi, fouendi, promouendi, & adiuuandi authoritas. Ita Caramuel, qui licet poſtea num. 285. contra Sotum aſſerat, leges ſupradictas eſſe iuſtas; tamen hoc ſecundum ipſum procedit, vt dictum eſt, ſtante populi approbatione, & conſenſu.

2. Sed ego inuenio communiter Doctores contra Sotum; etiam ſine conſenſu populi (quod non vult Caramuel aſſerere, decreto Principis ſtatu poſſe, quod theſauri ad Principem pertineant: quia, quamuis iure naturali gentium pertineant ad inuentorem; iure tamẽ poſitiuo ex rationabili cauſa, vt ad ſuſtentanda onera, & ſumptus neceſſarios, potuit impediri ius illud naturale, inuentoris, & applicari Principi. Et ita ex Paludano, & Vaſquez docet Hurtadus de iuſt. diſp. 1. diffi. 3. Molina diſp. 56. Bañez, Saloniſ, & Aragon in 2. 2. D. Th. q. 66. a. 5. Turrianus tom. 2. in 2. 2. diſp. 43. dub. 4. n. 6. Dicendum eſt itaque cum Dicaftillo de iuſt. lib. 3. tr. 2. diſp. 9. dub. 15. n. 409. quod poteſt à Republica, vel Rege conſtitui lex iuſta, vt omnis theſaurus, etiam reſertus in proprio agro alicuius ciuis, pertineat ad Regem, ſi neceſſitas id poſtulet. Ratio eſt: quia theſauri proprie dicti, vt dicunt multe leges, & fatentur omnes Authores, nullum habent dominium, idẽ dicuntur fieri primò occupantis. Ergo Republica poteſt, aut Princeps iuſtis de cauſis de illis diſponere. Vnde, quando propter neceſſitatem ſibi ſumit, & appropriat, cum hoc non poſſit non cedere in Reipublicæ bonum, (quam neceſſitatem etiam ex propriis tenebantur ipſi ciues ſupplere, contribuendo,) licitè, & optimè id facit.

3. Ad fundamentum verò Soti, & Caramuel reſpondet theſaurum fieri quidẽ primò occupantis ſecundum ius naturæ, ſi non ſit aliud diſpoſitum per ius poſitiuum.

Cc 3 Narr

Nam, cum dicitur res nullius proprias ex iure naturæ fieri primò occupantis, non intelligitur positivè, ita ut ius naturæ illas ipsi tribuat; nam ius naturæ omnia facit communia: sed intelligitur negativè, id est, quòd non facit alterius ab apprehendente, vel inveniēte, sed facit ut commune sit, & primò occupantis, quoadiu est commune. Quæ autem communia erant, possunt optimè, & convenientissimè appropriari per Principem, prout iudicabitur expedire communi bono: nam, quæ in nullius bonis sunt, communis sunt, debentque bono communi deferri. Si enim hoc non liceret, neque etiam liceret Principibus, aut Reipublicæ distribueri agros, & terras, quæ communes sunt, his, vel illis civibus; quòd sæpè expedit, & quotidie fit, fierique optimè posse docet S. Thomas 2. 2. q. 57. a. 3. Deinde, si ratio aliquid valeret, sequeretur, legem illam, quæ statuit, thesaurum casu inuentum in agro alieno pro medietate cedere domino agri, & pro medietate inuentorij, esse iniustam; siquidem est contra naturæ ius, quòd hæc bona primò occupanti conferuntur; quòd tamen est contra ipsos Authores. Rectè itaque dixit Syluius in 2. 2. d. Theq. 66a 5. concl. 1. quòd, licet thesauri spectato solo naturæ, vel etiam positivo, sed communi iure, fiant occupantis; particularibus tamen Regum, aut Principum legibus potest esse aliter. Cum enim eiusmodi bona nullius sint, satis rationi consentaneum est, ut applicentur, aut Reipublicæ, aut Principi, propter bonum publicum: & idèd non deest Principibus potestas ea sibi referuandi, & quibusdam personis privilegium faciendi, ut in certis locis ea quarant. Deinde, quamvis talia bona nullius sint à principio, & stando in iure naturæ: postquam tamen Regionibus, & Prouinciæ sunt iure gentium diuisa, & singulæ earum suis incolis appropriata; bona vnius Prouinciæ sunt quodammodo propria illius: & idèd, quamvis sint communia gentibus istius Regionis, non sunt tamen communia gentibus aliarum Regionum; quæ propterea non possunt venire, & istiusmodi bona querere inuitis incolis propria Regionis.

4. Notandum est tamen, quòd Bañez in 2. 2. q. 66. a. 5. concl. 7. docet, non obstantibus legibus Principum referuantibus thesauros, posse eum, qui inuenit thesaurum, illum sibi retinere totum, & occultare, quovsq; exigatur ab eo: quia prædicta lex imponit tributum; non est autem in usu, ut tributa soluantur, nisi exigantur à ministris Regis. Si tamen inuenit thesaurum in fundo Regis, tenebitur statim dimidiam partem dare Regi, quia id non est tributum.

5. Verùm hoc vltimum refellit Caramuel in Theol. mor. lib. 2. n. 306. vbi sic ait: [Qui in Regno Castellæ thesaurum reperit, potest tuta conscientia totum sibi retinere, quovsq; exigatur. Ita Bañez, & Medina. Pater: quia illa lex imponit tributum, & consuetudine receptum est, ut hæc non soluantur, nisi exigantur. Sed displicet mihi, quòd subiungunt: nimirum, si inuenias thesaurum in fundo Regis, debere illi statim dare mediam partem; quia id non est tributum. Sed quòd id iure: An communi decernente mediam partem domino fundi dandam esse? Et si communi, nonne vident Bañez, & Medina, hanc iuris communis legem iure Castellano reuocant? Lex, quæ tres quadrantes Regi, vnum inuentori, nihil domino fundi designat, consistere non potest cum illa, quæ duos domino fundi, duos assignabat inuentori, nihil Regi. Ergo non tenet limitatio.] Ita Caramuel. Verùm ego puto, seruandam esse in quolibet Regno legem receptam, aut legitimam consuetudinem. An autem talis sit, aliorum remittit iudicio Dicastillus vbi su-

pra. Et Cardin. Lugo tom. 1. de inst. disp. 6. sect. 11. n. 131. ex Vasquez non dubitat de tali lege, vel consuetudine; licet ex Couarruia, & Fatinacio oberuet Iacobus Bornitius tract. de arario, lib. 3. c. 9. hodie de moribus facti totius Orbis thesauros ad Reges, & Principes pertinere. Et Paludanus in 4. dist. 15. a. 5. concl. 1. & D. Antonius p. 2. tit. 1. c. 15. §. 2. affirmat thesauros de consuetudine, vbiunque reperiantur, esse Principum. Sed quia hoc pertinet ad factum, mihi non constat, & licet durum videatur Lefio lib. 2. c. 5. dñb. 17. n. 66. ut thesauros per leges, vel consuetudinem, totus applicetur Principi; tamen ipse fatetur hoc non esse improbabile. Verùm pro Regno Hispaniarum non deserau hinc apponere Rodriguez in iurum. tom. 2. c. 160. n. 5. vbi sic ait: [En vna ley de la nueva Compilacion se ordena, que los thesoros, de qualquiera manera que fueren hallados, se adquieran al Rey, y se de la quinta parte. al que los halla; rey aunque algunos piensan, que esta ley se ha de entender solamente de los thesoros, que por otra via, segun Derecho, pertenencia al Rey, conforme vna ley antigua de la partida; empero la costumbre quasi de todo el Orbe ha introduzido, que qualquiera thesoro, que se hallare, pertenezca al Rey, y a su fisco. Y aunque Siluestro dice, no ser valida esta costumbre, por ser contra el Derecho natural secundario, el qual aplica lo hallado al que primero lo halla; tiene lo contrario Couarruias, diciendo, que la dicha costumbre obliga en el fuero de la conciencia, y exterior, porque aunque conforme Derecho natural las cosas, que no estan en poder de alguno, son del que primero las halla, no por esto se quita el poder al Principe para poder aplicarlas asi. Lo qual se prouea, pues a el que halla vn thesoro en tierra agena, solamente le da el Derecho la mitad, y la otra mitad se da al señor cuya es la tierra; segun el dicho Derecho natural, el que halla el dicho thesoro, le auia de llenar todo, y ninguno, ni el proprio Syluestro condena en el fuero de la conciencia la ley, que da al señor la mitad.] Ita ille.

6. Et tandem claudam hanc Resolutionem cum verbis Iacobi Vander Graef in Syntagma Iuris publici, c. 47. n. 7. scilicet: [Potrà quamvis à Typhonio Iuriconsulto, *Thesaurus, donum fortuna*, seu relictus ab Imperatore Leone, *beneficium Dei*, dicitur. Et in hanc rem cum Atticus Imperatori Neruæ scripisset: *Thesaurum domi meæ, Imp. reperi, quid de eo faciendum iubeat?* Nerua rescripsit: *Vere iis, quæ inuenisti.* Cum Atticus non acquiesceret, seque magnitudine inuenti thesauri superari rescriberet, etiam hoc addit: *Abutere igitur inuenit, quòd tuum est.* In quibusdam tamen ciuitatibus receptum est, ut thesaurus vbiunque inuentus, pro Reipublicæ utilitate (exemplo bonorum vacantium, de quibus Princeps ad salutem, & utilitatem publicam suo iure disponit, quo exercendo nemini iniuriam facit), in totum fisco acquiratur. Sic Angliæ Rex Richardus II. nobilem insequutus, quòd thesaurum inuentum tradere noluisset, Gothorum Reges thesauros repositos sibi referuarunt. In Hispania lege Regia constitutum, ut quinta tantum pars inuentori relinquatur, reliqua in fiscum conferatur. Procurator Regius in Gallia pro integro Regi thesauros adiuudicandos concludit. Et denique Camera Rationalis Hollandiæ, ius inuolutum in hunc vsque diem sustinuit, præstita laboratoribus inuentoribus, libellum supplicem offerentibus, ratione paupertatis, nam plerumque à pauperibus laborando casualiter inueniri solent) felicitatis suæ iusta remuneratione, ut non ita diu de thesauro Hagæ Comitris inuento adhuc accidit anno 1636.] Hæc Vander.